

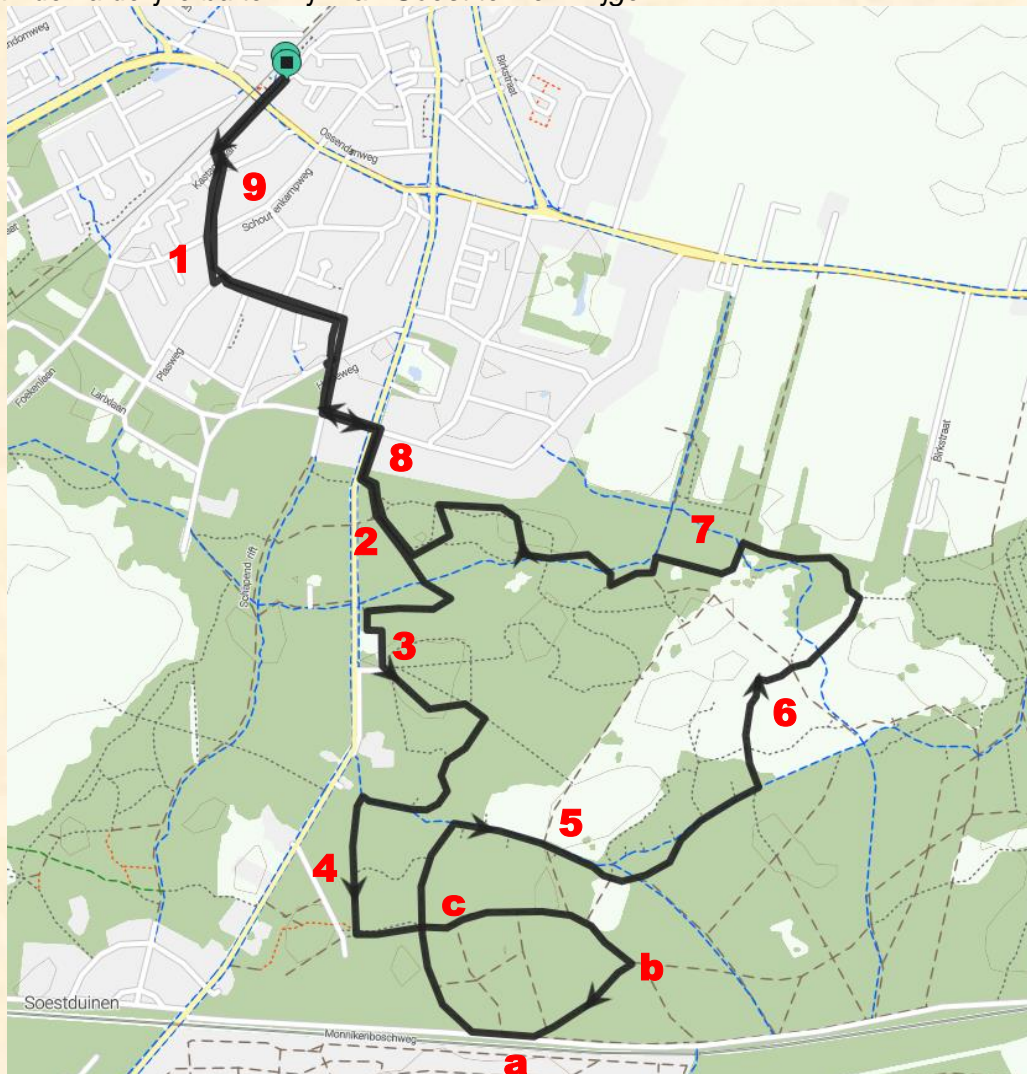

Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

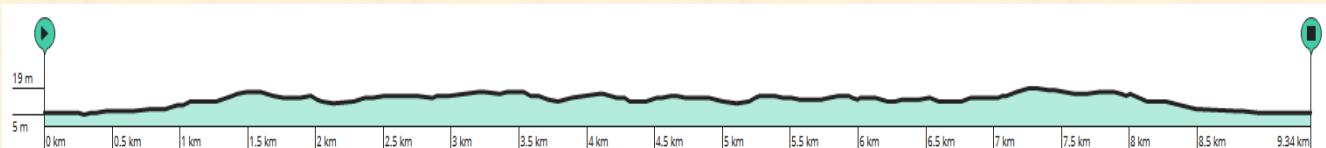
Heuvelrug Midden - Geopad 117 – De Korte Duinen

22-07-2021

Voor hen die op geopad willen gaan in de Korte Duinen beschreven wij onder meer een van de routes die het IVN er al markeerde en in een brochure beschreef. Vanuit die route kan de wandelaar zich namelijk ook een representatief beeld vormen van de specifiek geografische karakteristieken van het natuurgebied. Buiten de door het IVN gemarkeerde route komen echter ook enkele boeiende landschapshistorische situaties voor waarop wij de wandelaars graag wilden attenderen. Dit gaf ons aanleiding een extra ommetje te traceren. De IVN routes zijn gemarkeerd met bovenaan oranje geschilderde ronde houten paaltjes. Bij de gemarkeerde routes plaatste het IVN 23 genummerde paaltjes. De nummers verwijzen naar de paragrafen van de IVN-brochure waarin -de levende natuur in- de omgeving van de paaltjes werd beschreven. Ook de meeste paragrafen van onze routebeschrijvingen kregen een nummer. Die zijn echter alleen terug te vinden op het bij de beschrijving behorende routekaartje. De paragrafen waarin de ambiance van het extra ommetje werd beschreven zijn gemarkeerd met kleine letters. Bij de route staan enkele informatiepanelen met thematische informatie over wat in de omgeving ervan te zien is. Het natuurgebied Korte Duinen ligt niet ver van het NS-station Soest Zuid. De georoute start bij dat station. Dit betekent dat wij er ook een deel van de zuidelijke buitenwijk van Soest te zien krijgen.

Route 9,4 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. Vanuit het station Soest Zuid lopen wij via de gelijknamige wijk naar het natuurgebied Korte Duinen. Daarvoor wordt eerst de drukke historische Ossendamweg overgestoken. Haar naam herinnert aan een boerderij die er bij stond. Na het oversteken van de Ossendamweg gaat onze route vlakbij de spoorlijn de Kastanjelaan volgen. Die wordt iets verderop echter ingeruild voor de flauwbochtige Plasweg. Deze straat was een landweggetje van het kleinschalige cultuurlandschap waar het oudere deel van Soest Zuid werd gebouwd. De naam van de Plasweg gedenkt een voormalig heideven, dat in het begin van de vorige eeuw helaas in het kader van een werkverschaffingsproject werd gedempt. Het ven lag in een laagte van een geaccidenteerd dekzandgebied, dat waarschijnlijk niet door latere verstuingen was verminkt. De langzaam naar links draaiende Plasweg leidt ons naar een kruispunt, aan de overzijde waarvan wij de kaarsrechte Bonifaciusstraat gaan volgen. Daar passeert de route de tijdens het Interbellum in traditionele trant gebouwde Heilige Familiekerk. De Bonifaciusstraat brengt ons naar een T-kruising met de Duinweg, waar onze route rechtsaf slaat. De Duinweg is een restant van een voormalige interlocale verbinding, die ook als schapendrift werd gebruikt. We blijven de Duinweg trouw tot het kruispunt met de Dennenweg, die ons links naar de vrij drukke Soesterbergse Straat leidt. Omdat het natuurgebied Korte Duinen aan de overzijde van de weg is gelegen zal hij moeten worden overgestoken.

2. Wanneer dit eenmaal is gelukt gaan we de weg rechts een eindje volgen. Al snel lokt een pad ons dan het bos in. Naar rechts draaiend leidt het naar een kruispunt van paden, alwaar we terechtkomen op de gemarkeerde route, die nu geruime tijd onze gids zal zijn. De route brengt ons zigzaggend naar de plek waar de gemarkeerde wandelroute formeel begint. Intussen komen we in het bos langs enkele groepen oude rododendrons.

3. De plek waar de wandelroute officieel begint ligt aan de westrand van het terreingedeelte waar het voormalig sanatorium/ziekenhuis Zonnegloren stond. Dit terreingedeelte is inmiddels aan de natuur teruggegeven. Op een kunstmatig plateau met enkele zitbanken kunnen wij het gerenatureerde voormalige ziekenhuisterrein grotendeels overzien. Doordat het plaatselijk werd bebost zal dit binnenkort niet meer het geval zijn. Wel bieden dan nog enkele gereconstrueerde zichtlanen uitzichten.

4. Bij het plateau gaan wij rechts de IVN-route volgen. Die zwabbert eerst door een gebied waar de wind de geomorfologische gesteldheid van de ijstijdelijke dekzandafzettingen slechts in beperkte mate veranderde. Ze onderscheiden zich van de later sterk verstoven dekzanden onder meer door kleinere hoogteverschillen en een glooiender reliëf. Wel creëerde de wind er nogal eens laagten met een vrijwel vlakke bodem en sterk asymmetrische tot plateauachtige lage terreinverheffingen. De steile flanken van de lage terreinverheffingen manifesteren zich doorgaans als bochtige klifjes. In de zuidwesthoek van het wandelgebied kunnen wij bij een kleine camping met zo'n klifje kennismaken. Even voorbij het klifje slaat onze route linksaf.

Voordat wij dat ook doen zou echter een ommetje gemaakt kunnen worden door het nu voor ons liggende gebied. Vooral geomorfologisch geïnteresseerden zullen daar geïntrigeerd raken door de reliëfkenmerken.

a. Bij het maken van het ommetje slaan wij eerst rechtsaf. Een wijdbochtige bosweg leidt ons dan naar een zachtglooiend rugsysteem. Na het rugsysteem te zijn gepasseerd komen we terecht bij de spoorlijn naar Amersfoort, die links even gezelschap wordt gehouden.

b. Links voor ons lokt een flauwbochtige weg ons echter al snel weer het bos in. Deze weg aflopend zien we rechts na verloop van tijd een laag plateau, waarvan het oppervlak deels wordt verlevendigd door een zwerm kommetjes van onbekende genese. Bij het plateau komen we terecht op een kruispunt waar links kan worden teruggekeerd naar de plek waar het ommetje werd begonnen.

c. Een overwegend flauwbochtige laan brengt ons dan naar een Y splitsing, waar wij links aanhouden. Voorbij die splitsing doorkruisen we een bosgedeelte waar de geomorfologische gesteldheid ons ook diverse vrijwel ronde heuveltjes toont. Een paar daarvan bleken inmiddels grafheuvels te zijn.

Op het kruispunt waar de gemarkeerde route werd verlaten moeten wij nu rechtsaf.

5. Een flauwe bocht beschrijvend brengt het IVN/Geopad ons dan naar een hoofdontsluiting van het natuurgebied, die we rechts gaan volgen. Enkele honderden meters verderop presenteert zich links de grootste “woestijn” van de Korte Duinen. Het valt dan op dat veel zand zich ophoopt aan de randen van de bossen die het stuivende gebied omgeven. Bovendien blijkt dit vooral aan de noordoostzijde ervan het geval. Het laatste houdt verband met het feit dat de overheersende zuidwestelijke winden het meeste zand verplaatsen. Dit leidt er ook toe dat ruggen en heuvels op onbegroeid blijvende plekken noordoostwaarts gestroomlijnd worden. Goed is te zien dat het terrein waar de winderosie door begroeiing werd verhinderd hoger kwam te liggen dan zijn omgeving. Dit was ook een gevolg van het feit dat die plekken wel enigermate werden overstoven en dan als zandvangsters fungeerden. Voorbij de woestijn buigt een fietspad linksaf. Onze gemarkeerde route blijft de hoofdontsluiting echter trouw tot aan een Y-splitsing, waar wij schuin linksaf slaan.

6. Om de wandeling niet al te lang te maken laten wij ons geopad nu een kortsluitroute van de gemarkeerde tracés volgen. Deze loopt overwegend door beboste duingedeelten, maar hier en daar ook langs, of even door een nog stuivend gebied. Met name bij de rand van de zandverstuivingen krijgen wij vrij veel jeneverbessen te zien. De jeneverbes is een vrij zeldzame inheemse naaldstruik, die wij vooral aantreffen in gebieden waar humeus stuifzand snel begroeid raakte. Dit gebeurde op grote schaal toen er abrupt een einde kwam aan de begrazing van de heidevelden door schapen. Veel jeneverbessen dateren dan ook uit die tijd. Onder de huidige omstandigheden ontkiemen er slechts weinig jeneverbessen. De jeneverbes is dus een echte pionier. Bovendien heeft hij veel behoefte aan licht. Omdat de struik slechts zeer langzaam groeit kan hij de concurrentie met ander houtopslag dan ook niet lang volhouden. Wil men een jeneverbes tot volle wasdom laten komen dan is het dus nodig struiken en bomen in zijn naaste omgeving te verwijderen. . Waar de route even het stuifzand aandoet is her en der te zien dat zandzegge een belangrijke rol speelt bij het vastleggen ervan. Ook deze plant is dus een pionier.

7. De kortsluitroute brengt ons naar de noordrand van het wandelgebied, waar dicht houtgewas een verdere noordoostwaartse verplaatsing van het stuifzand succesvol belemmerde. Er ontstond dan ook een markante barrière duinrug. Zo'n rug bleef in verhouding tot zijn hoogte relatief smal. Daarbij werden de duinflanken aan de kant van de niet overstoven gronden vaak zeer steil. Kenmerkend voor barrièreduinen is bovendien dat de hoogte van hun spitse kruinen over korte afstanden sterk varieert. Dit wijst er op dat ook de hoeveelheden zand die het houtgewas opving en tegenhield van plek tot plek nogal uiteenliep. Een groot deel van het houtgewas dat het stuifzand pareerde werd geplant door de boeren van het noordelijk aangrenzende cultuurlandschap. Kenmerkend voor dit cultuurland zijn vanuit de Birkstraat naar het bosgebied lopende strookvormige kavels, waarvan sommige nog door houtsingels van elkaar zijn gescheiden. Bij het barrièreduin komen we weer terecht op het hoofdtracé van de gemarkeerde route. Die laat ons links nu nader kennismaken met het barrièreduin en een van de houtsingels die langs de strookvormige kavels werden geplant. Hierna slingert het IVN/geopad nog geruime tijd door het reliëfrijke noordelijke deel van de oudere bosgedeelten.

8. Niet ver van de Soestbergse Straat komen wij dan terecht op het kruispunt van bospaden waar de gemarkeerde route ons ging gidsen. Voor een terugkeer naar het station moeten we nu dan rechtsaf slaan en even later bij de rand van de bebouwde kom van Soest de Soesterbergse Straat oversteken.

9. Wanneer dit andermaal is gelukt wordt de route die wij vanuit het station Soest Zuid door de gelijknamige wijk liepen nu nog een keer in de tegenovergestelde richting afgelegd. Vanuit de Soesterbergse Straat volgen wij dan successievelijk de Dennenweg, Duinweg, Bonifaciusstraat, Plasweg en Kastanjelaan, om tenslotte de Ossendamweg over te steken.

Door de wandelingen leerden wij De Korte Duinen kennen als een gevarieerd natuurgebied waar we her en der nog kunnen zien hoe de wind met zand speelt. Bovendien bleek ons dat dit niet overal even goed en op dezelfde wijze mogelijk was en verschillen in de geomorfologische gesteldheid dit duidelijk weerspiegelen. Het voorkomen van imposante barrièreduinen, oude vliegdennen, hoogopgaande naaldhoutopstanden en groepen jeneverbessen ervoeren wij als belangrijke bijdragen aan de belevingswaarden van het gebied.

Toelichting

Evenals de westelijker gelegen Lange Duinen maakt het natuur- en wandelgebied Korte Duinen deel uit van een west-oost georiënteerde gordel waar de wind in een droge fase van de laatste ijstijd veel zand deponeerde en dit na grootschalige ontbossingen op veel plaatsen ging stuiven. Evenals elders in ons land zouden de verstuivingen van de Lange en Korte Duinen later door herbebossingen worden tegengegaan. Dat begon bij de Soestberger Straat, terwijl de centrale delen van de woestijnen mochten blijven stuiven.

Waar dicht houtgewas veel stuifzand opving, tegenhield en vastlegde ontstonden imposante barrièreduinen met spitse kruinen. Noordoostelijk van het bebankte plateau bij het begin van de gemarkeerde wandelroute verbergt zich in het bos een barrièreduinrug, die over enige afstand wordt begeleid door een veel lager dijkachtig ruggetje.

Zuidelijk van de wandelroute komen onder meer een (stuif plateau met een zwerm kommetjes, enkele sterk asymmetrische terreinverheffingen en een aantal (gestroomlijnde) ronde heuveltjes voor.

Aan de rand van de plekken waar het zand nog stuift staan enkele groepen jeneverbessen. Vegetaties van deze inheemse naaldstruik waren kenmerkend voor humeus stuifzand dat plotseling begroeid raakte.

Rond 1900 was het gebied van de huidige wijk Soest Zuid grotendeels een fijnmazig geperceleerd cultuurlandschap met verspreide boerderijen. Het werd gedrieëndeeld door de verharde straatwegen naar Soesterberg en Amersfoort, die respectievelijk Soestberger Straat en Birkstraat werden genoemd.

Kenmerkend voor de omgeving van de Birkstraat waren vanuit die straat opstreckende door houtsingels van elkaar gescheiden kavels. Aan de zuidkant van de straat werd de landschapsontwikkeling echter ook beïnvloed door de stichting in 1653 van de buitenplaats Heuvel en Dael, waaruit het latere en inmiddels grotendeels bebouwde voormalige landgoed Vosseveld voortkwam.

De woonbuurten tussen het station Soest Zuid en de natuurgebieden Lange en Korte Duinen presenteren ons op diverse plaatsen interessante architectuur. Met name de aan het eind van de dertiger jaren in traditionele trant gebouwde Heilige Familiekerk en landhuizen dragen hieraan bij.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.